

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI
UNIVERSITETI**

«TASDIQLAYMAN»

**Alisher Navoiy nomidagi Toshkent
davlat o‘zbek tili va adabiyoti
universiteti
rektori Sh.Sirojiddinov**

30-oktabr 2025-yil

**10.00.05 –“Osiyo va Afrika xalqlari tili va adabiyoti” ixtisosligi
bo‘yicha tayanch doktoranturaga
kirish imtihoni dasturi**

Ushbu dastur Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti Kengashida ko'rib chiqildi va tasdiqlandi (2025-yil 28-oktabrdagi 4-sonli bayonnoma).

KIRISH

Tuzuvchilar: f.f.d., akademik Sh. Sirojiddinov
f.f.d., prof. B.Abdushukurov
PhD, dotsent v.b. M.Xolmuradova

Sharq mamlakatlari tarixi, rivojlanish bosqichlari, hozirgi kunda ushbu davlatlarda kechayotgan siyosiy, iqtisodiy va madaniy jarayonlarni ularning O'zbekiston Respublikasi bilan ikki tomonlama va ko'p tomonlama munosabatlari nuqtai nazaridan o'rganish hozirgi kundagi ta'lim yo'nalishining dolzarb masalalaridan biridir.

Mazkur dastur "Osiyo va Afrika xalqlari tili va adabiyoti" ixtisosligi bo'yicha tayanch doktoranturaga kiruvchilar uchun mo'ljallangan.

Dastur ikki yo'nalishni qamrab oladi: Osiyo va Afrika xalqlari tillari hamda Osiyo va Afrika xalqlarining adabiyoti.

Tilshunoslik yo'nalishida talabgorning Sharq tillarining tarixiy taraqqiyoti, hozirgi sharq tillarini tadqiq etish bilan bog'liq masalalarni bilishi ko'zda tutiladi.

Osiyo va Afrika xalqlari bo'yicha talabgor quyidagi yo'nalishlar bo'yicha nazariy bilimlarga ega bo'lmog'i kerak:

- o'rganilayotgan sharq tilining taraqqiyot bosqichlari;
- o'rganilayotgan sharq tilining yozma, adabiy, og'zaki shakllari;
- o'rganilayotgan tilning fonetik tizimi va fonologik xususiyatlari, yozuv tizimi va tarixiy bosqichlari, imlo qoidalari, morfologiya va sintaksisi hamda ularni o'rganishdagi mavjud muammolar;
- o'rganilayotgan tildagi so'z yasash usullari va ularning o'rganilganlik darajasi;
- o'rganilayotgan tilning leksikologiyasi va ularning boshqa tilshunoslik yo'nalishlari bilan aloqasi;
- o'rganilayotgan til bo'yicha tilshunoslik terminologiyasini egallash va ilmiy adabiyotlarni o'qib, tarjima qilish malakasiga ega bo'lish.

Adabiyotshunoslik yo'nalishi bo'yicha kirish imtihoni dasturida sharq xalqlari adabiyotlarini o'rganish borasidagi mamlakat adabiyotining xronologik tarzda rivojlanish tarixi, bosqichlari, har bir bosqichning umumiy adabiy tavsifi, bu davr ijodkorlarining ijodi, adabiy merosi va bu merosning mazmun-mohiyati haqida bilimga ega ekanligi inobatga olinadi. Unda sharq xalqlari (arab, fors, va turk) adabiyotining qadimgi davrdan XXI asrning boshlarigacha bo'lgan rivojlanish tarixini to'liq aks ettirgan mavzular qamrab olingan.

Dasturda sharq xalqlari adabiyoti rivojiga asos bo'lgan manbalar, adabiyot taraqqiyoti davomida shakllangan turli yo'nalish va oqimlar, turli janrlar, sharq xalqlari adabiyotining poetika masalalari, ijodiy metodlar masalalariga mustaqil fikr-mulohaza bildirish olishi ko'zda tutiladi.

OSIYO VA AFRIKA XALQLARI TILLARINI TADQIQ ETISHNING NAZARIY MASALALARI

I. Tilshunoslikning umumnazariy masalalari

Sharq tillarini o'rganish bo'yicha tilshunoslikning umumiy muammolari. Zamonaviy tilshunoslik maktablari. Tilshunoslikning umumiy muammolari. Zamonaviy tilshunoslik maktablari. Tilshunoslikning ilmiy-tadqiqot metodologiyasi va metodlari. Ilmiy tadqiqot tamoyillari. Til universiyalari. Dunyo tillari va ularni tasniflash masalasi.

O'rganilayotgan tilning jahon tillari orasida tutgan o'rni va tillar oilasiga mansubligi. Tilning rivojlanish bosqichlari. Qadimiy davri va undagi asosiy yozma manbalar. O'rta davr va uning yozma manbalari. Hozirgi zamon adabiy tili, yuzaga kelishi, shakllanish bosqichlari, qardosh tillar va qo'shni tillar bilan o'zaro munosabatlari; globallashuv jarayoni va yetakchi tillar bilan o'zaro munosabati. Til va uning funksiyasi bo'yicha nazariy qarashlar. Tilning ilmiy va ijtimoiy vosita sifatida rivojlanish istiqbollari. Tildagi mavjud ilmiy muammolarni mamlakatda va mamlakatdan tashqarida o'rganilganlik darajasi. Mamlakatdagi milliy tilshunoslik nazariyasining jahondagi yetakchi tilshunoslik ilmiy maktablariga munosabati va takomil darajasi. Tillarni qiyosiy darajada o'rganish. Kognitiv tilshunoslik. Lingvokulturologiya. Lingvopoetika. Mamlakat tilshunoslarining yaratgan asosiy ilmiy adabiyotlari va ularning yo'nalishlari: grammatika nazariyasi, leksikologiya, so'z yasalishi, semasiologiya, fonetika va fonologiya, uslubshunoslik va leksikografiya bo'yicha e'lon qilingan qilingan asosiy adabiyotlar.

Til tarixi masalalari

Sharq tilining tarixi. Kelib chiqishi va taraqqiyot bosqichlari. Tilning nutq tovushlari tizimining tarixiy taraqqiyoti. Yozuv tarixi masalalari. Yozma yodgorliklar tilini o'rganishning nazariy masalalari. Sharq yozma yodgorliklarini fonetik, leksik-semantik, grammatik jihatdan o'rganish. Til tarixini diaxronik aspektda o'rganish. Tarixiy leksika va uning takomili. Tarixiy leksikografiya masalasi. Tilning morfologik tizimi va uning tarixiy taraqqiyoti. Grammatik kategoriyalar va ularning o'ziga xosliklari. Yozma manbalar va ularning tili masalasi. Sintaksis tarixi. Tilning siktaktik qurilishi va uning o'zgarib borishi. Yozma yodgorliklarda uslub masalasi: badiiy uslub va uning tarixiy takomili, rasmiy uslub va uning kelib chiqishi, tarixiy takomili, ilmiy uslub va uning tarixi.

Hozirgi sharq tillarini tadqiq etishning nazariy masalalari

Fonetika va fonologiya tizimi va uning ilmiy o'rganilishi.

O'rganilayotgan tilning fonetik tizimi va uning fonologik asoslarga muvofiqligi. Fonetik tizim va fonemalar tasnifi. Tovush va fonema. Fonema va harf. Unli fonemalar va ularning tasnifi. O'rganilayotgan til vokalizmining boshqa tillar bilan o'xshashligi va farqi.

Undosh fonemalarning tizimi va ularning tasnifi. O'rganilayotgan til konsonantlarining boshqa tillar bilan o'xshashligi va farqi.

O'rganilayotgan til bo'g'inlarining tuzilishi. Tildagi so'z va jumla urg'usi qonuniyatlari. Gapdagi mantiqiy urg'u va intonatsiya xususiyatlari. Fonologik transkripsiya tizimi va uning xalqaro transkripsiya tizimiga mosligi.

Yozuv

O'rganilayotgan til yozuvi haqida umumiy ma'lumotlar. Tilning alifbo tizimi. Fonemalarning grafik ifodalanishi va ligaturalar (ierogliflar). Yozuvdagi grafik belgisi bo'lmagan fonemalar va ularning ifodalanish usullari. Yozuv turlari. Tilning raqamlari va ularning belgilar tizimi. Imlo qoidalari va tinish belgilari.

Grammatika

Grammatikaning o'rganish mavzusi. Tilning grammatik qurilishi bo'yicha umumiy ma'lumotlar. Morfologiya va sintaksisning sharq tillari bo'yicha o'zaro munosabati.

Morfologiya. Leksik-semantik va grammatik kategoriyalarning ilmiy tadqiqi, sharq tillari bo'yicha o'ziga xos ilmiy yondashuvlar.

So'zlarni turkumlash prinsplari. Mustaqil so'z turkumlari va ularning tasnifi bo'yicha yondashuvlar. Ot, sifat, son, olmosh, fe'l, ravish turkumlarning o'ziga xos xususiyatlari va ularga xos grammatik kategoriyalar tadqiqi.

Yordamchi so'z turkumlari, ularni guruhlashtirish. Modal so'zlar, taqlid so'zlar va undov so'zlarning o'ziga xosliklari.

Sintaksis

Sintaktik kategoriyalarning ilmiy tadqiqi, sharq tillari bo'yicha o'ziga xos ilmiy yondashuvlar. So'z birikmasi va gap. So'z birikmasining asosiy turlari: moslashuv, bitishuv, boshqaruv. So'z birikmalari va turg'un birikmalar.

Sodda va qo'shma gaplar.

Sodda gaplarning turlari: yig'iq va yoyiq soda gaplar. Shaxssiz, atov va egasi tushirib qoldirilgan gaplar. Gap bo'laklari. Gaplarning uyushiq bo'laklari. Ajratilgan izoh bo'laklar. Gap bo'laklari bilan grammatik aloqaga kirishmaytdigan bo'laklar, ular bilan tuzilgan gaplar.

Qo'shma gaplar. Teng bog'langan va ergashgan qo'shma gaplar. Qo'shma gap bo'laklarining o'zaro bog'lanish usullari.

Ergash gapli qo'shma gaplar. Ularning tuzilishi, turlari, gap bo'laklarining o'rni. Murakkab qo'shma gaplar va ularning turlari. Periodlar. Muallif gapi, ko'chirma va o'zlashtirma gap.

Gapning aktual bo'linishi. Tema-rematik munosabatlar paradigmasi.

Presuppozitsiya. Gaplarning shakl va ma'no bo'yicha assimetriyasi.

Leksikologiya va frazeologiya. Sharq tili ilmida leksikologiya bo'yicha tadqiqotlar va ularning yo'nalishlari, o'ziga xosliklari. Sharq tili ilmida frazeologiya bo'yicha tadqiqotlar va ularning yo'nalishlari.

Tilning lug'at tarkibi va uning tadqiqi. Tub va o'zlashma so'zlar. So'zlarning o'zaro sintagmatik va pragmatic munosabati. Til birliklarining shakl va ma'no munosabatiga ko'ra turlari. Til lug'at tarkibining o'zgarib borishi.

Soʻz yasalishi. Soʻz yasash usullari. Affiksatsiya, kompozitsiya, leksikalizatsiya.

Uslubshunoslik. Sharq tili ilmida stilistika masalasining yoritilishi. Nutqning funksional uslublari va ularning tadqiqi. Adabiy va ogʻzaki nutq uslubi. Ogʻzaki nutqning fonetik, morfologik va sintaktik oʻziga xosliklari.

Matn lingvistikasi. Sharq tili ilmida matn lingvistikasining oʻrni. Matnni oʻrganishda umumiy va xususiy yondashuvlar.

II. Sharq xalqlari adabiyoti

Adabiyotda rams, shakl va mazmun. Badiiy matn va badiiy uslub. Badiiy tafakkur va hayotga estetik munosabat. Badiiy adabiyotda axloqiy qadriyatlar.

Adabiy jarayonga yondashuv turlari. Sharqda adabiy maktablar, oqimlar, yoʻnalishlar. Sharq adabiyotida ijodiy metod va uslub masalasi. Sharq adabiyotini davrlashtirishning umumiy muammolari. Yangi davr sharq adabiyotida romantizm, modernism, postmodernism tamoyillari. Sharq adabiyoti realism masalasi.

Nazariy poetika. Sheʼriyatda vazn, ritm, ohangning oʻrni. Xalq ogʻzaki ijodida mazmun va ohang uygʻunligi. Soʻz sanʼatida tasviriylkni taʼminlovchi omillar. Soʻz sanʼatida metafora va tashbehning ahamiyati.

Badiiy nutq soʻz sanʼatining asosi sifatida. Nasr va nazmda soʻz va nutq. Badiiy asarning tarkibiy shakllanishi. Badiiy asarda voqea qatlami. Syujet va fabula: adabiyotshunoslikda muallif va hikoyachi (roviy) obrazi. Kompozitsiya va component. Personaj, xarakter, tip.

Badiiy asar turlari. Adabiy tur va janrlarning shakllanishi. Epik janrlar. Epos va roman. Sharq adabiyotida kichik epic janrlar va epik qahramon masalasi. Qadim va oʻrta asrlar sharq adabiyotida drama. Mumtoz sharq adabiyotida dramatic janrlar. Dramatik asarda syujet va kompozitsiyaning oʻziga xos xususiyatlari. Dramatik asarda monolog va dialog.

Lirik sheʼriyat va nasriy lirika. Lirik nutq: vazn, qofiya, ohang. Lirikada shakl va mazmun mutanosibligi. Lirik asarda syujet va kompozitsiya. Mumtoz adabiyotda lirik janrlar. Xalq ogʻzaki ijodida lirik janrlar va ularning yozma adabiyotga taʼsiri. Yangi davr sheʼriy janrlari. Nasriy lirika. Lirikada personaj va xarakter masalasi. Lirik qahramon va muallif.

Yangi davr jahon adabiyoti va milliy adabiyotlar. Yangi davr Sharq xalqlari adabiyotidagi oʻzgarishlar va ularning tarixiy-ijtimoiy omillari. Yangi davrda falsafiy -estetik oqimlarning sharq xalqlari adabiyotiga taʼsiri.

ARAB ADABIYOTI

Qadimiy va mumtoz davr arab adabiyoti. Arab adabiyotini davrlashtirish masalalari. Qadimgi arab qasidasi. Qurʼon va hadislarning arab adabiyotiga taʼsiri. Ilk islom davri adabiyoti. Ummaviylar davri adabiyoti. Mamluklar davri adabiyoti. Birinchi ilmiy-adabiy ensiklopediyalar.

Yangi davr va zamonaviy arab adabiyoti. Maʼrifatparvarlar davri adabiyoti. Yangi arab adabiyotida tarixiy roman janri. Yangi arab adabiyotida hikoya janri. Misr va Iroqda “yangi mumtoz sheʼriyat” yoʻnalishi. Birinchi arab realistik

romanlar” “Zaynab” (M.Haykal), “Ayyam” (T.Husayn). Misrlik mashhur arab hikoyanavislari. Mustaqillik yillarida arab mamlakatlarida adabiyot.

“Nobel” mukofoti sovrindori Nagib Mahfuzning adabiy merosi. Arab “yangi roman” oqimida modernism va postmodernism unsurlari. Tunisda arab va fransuz adabiyoti namoyandalari ijodi. Marokash adabiyoti rivojida xalq og‘zaki ijodining o‘rni. Ba’zi arab davlatlarida jadallashgan adabiy jarayon.

ERON ADABIYOTI

Qadim va mumtoz davr fors adabiyoti (X-XV asrlar)

Eron adabiyotini davrlashtirish masalalari. Islomgacha eroniy tillardagi adabiyot va uning o‘ziga xos jihatlari. Qadimgi va ilk o‘rta asrlar mintaqah ma’naviyati rivojida asosiy bosqichlar va ularda eroniy tillarda yaratilgan asosiy adabiy yodgorliklar. “Avesto” kitobi va asotir tafakkur.

Mintaqa adabiyoti rivojining birinchi davri. Fors tilida mumtoz she’riyatning shakllanishi va ilk rivoji. Abu Abdulloh Rudakiy qasidalar. “Dunyoviy adabiyot” tushunchasi. XI asr fors tilidagi saroy she’riyati. Tasavvuf adabiyoti va Abdulloh Ansoriy badiiy ijodi. Firdavsiy va uning “Shohnoma” asari, “Shohnoma” yozish an’anasi. Shohnoma” tarkibidagi ishqi dostonlar. Shohnoma”da Rustam obrazi.

Islom mintaqah adabiyoti rivojining ikkinchi davri. Irfoniy-tasavvufiy adabiyotning yuksalishi. Umar Xayyom va G‘azzoliy ijodi. Nizomiy Ganjaviy “Xamsa”sining yaratilishi va mohiyati. Fariddin Attor va uning “Mantiq ut tayr” dostoni g‘oyasi. Jaloliddin Rumiy “masnaviyi ma’naviy”ning bosh g‘oyasi. Sa’diy Sheroziy ijodi. Fors mumtoz adabiyotida g‘azal janrining takomili.

Islom mintaqah adabiyoti rivojining uchinchi davri. Amir Xusrav Dehlaviy ijodi. Hofiz g‘azallari. Abdurahmon Jomiy ijodi. Fors adabiyotini o‘rganish muammolari.

Yangi davr va zamonaviy Eron adabiyoti. XVI-XVII asrlar manbalari: tarixiy asarlar, tazkira va risolalar. XVI-XVII asrlar adabiyotida asosiy janrlar. Forsiy adabiyotda hind uslubi Mirza Abduqodir Bedil ijodi. Isfahon, Sheroz, Tehron adabiy markazlarida ma’rifatchilik harakati.

Xalqaro iqtisodiy va madaniy aloqalar. Eron adabiyotiga Yevropa madaniyatining ta’siri. Eronda matbuot rivoji. XX asr birinchi yarmi nasr va she’riyatda an’ana va yangiliklar. Eron adabiyotshunosligi va adabiy tanqidchilik. XX asr 70-80-yillar Eron adabiyotining o‘ziga xos xususiyatlari.

TURK ADABIYOTI

Qadimgi va mumtoz davr turk adabiyoti.

Turk adabiyotini davrlashtirish masalalari. Jaloliddin Rumiy hayoti va ijodi. Turk adabiyotida lola davri. O‘rta asr turk adabiyotida satira. Yangi va zamonaviy turk adabiyoti. Turk xalq og‘zaki ijodi. Turk mifologiyasi. Turk xalq ijodiyotida lirik janrlar poetikasi. Maqollar tematikasi. Olqish va qarg‘ish an’anasi. mavzu. Ertak va latifalarda obrazlar olami. Turk xalq hikoyalari va baxshilari. Turk xalq dostonlari. “Dada Qo‘rqut kitobi”. Turk xalq teatri. Bolalar folklori. Turkiy xalqlar og‘zaki ijodining tipologiyasi.

Turk devon adabiyoti. XIII-XV asrlar turk devon adabiyotida tasavvufiy

g'oyalarning namoyon bo'lishi. Jaloliddin Rumi va Sulton Valad ijodi. Devon adabiyotida "Yusuf va Zulayho" mavzusidagi asarlar. Shayyod Hamza ijodi. Tekketasavvuf adabiyoti. Yunus Emro va Hoji Bayram ijodida xalqona ohanglar jilosi. Adabiy tarjimashunoslikning shakllanishi. Gulshahriy, Oshiq Posho, Ahmadiy adabiy merosi. Turk adabiyotida tazkirachilik. Yusuf Sinon Shayxiy, Ahmad Posho, Hamidulla Hamdiy ijodi. Turk shoirasi Mehri Xotun ijodi. Iso Masihiy va uning "Shaharangiz" asari. XV-XVIII asrlar turk adabiyotida adabiy muhit. Ijodkor sultonlar. XVIII asr devon adabiyotining yirik shoirlari. Lola davri adabiyoti va uning yirik vakili Ahmad Nodim. Shayx G'olib she'riyatiga Rumi ijodining ta'siri.

Zamonaviy turk adabiyoti. Tanzimot adabiyoti: mavzular va janrlar yangilanishidagi ilk qadamlar. Sarvati Funun adabiyoti va shu nomdagi jurnal faoliyati. Milliy adabiyot va unda ma'rifatparvarlik g'oyalarining aks etishi. Jumhuriyat adabiyotining poetik taraqqiyoti. Jumhuriyat adabiyotida dramaturgiya. Jumhuriyat adabiyotida she'riyatning yangicha tamoyillari. Jumhuriyat adabiyotida nasriy izlanishlar. Hikoya, roman janrining taraqqiyot tamoyillari. Hozirgi adabiy jarayon.

Baholash mezonlari

Kirish sinovi og'zaki ravishda o'tkazilishi belgilangan bo'lib, 100 ballik mezon asosida baholanadi.

Har qaysi savolga javobi quyidagicha baholanadi:

Har bir savol uchun ball	Javobga qo'yiladigan talablar
86-100	Qo'yilgan savolga to'liq javob bergan. Nazariy jihatlarini yoritishda xatolik va chalkashlikka yo'l qo'yilmagan. Mustaqil ravishda mushohada yuritib bayon etilgan. Amaliy misollar bilan asoslab bayon yetilgan. Xulosani to'g'ri shakllantirgan. Fikrlar yerkin bayon yetilgan.
71-85	Savolning mohiyatini tushungan. Javobni yoritib bera olgan. Amaliy misollar keltirilgan. Tasavvurga ega. Qisqacha xulosa bergan. Fikrlarni sodda bayon etgan.
55-70	Savol mohiyatini tushungan. Javob yoritilgan, qisqa shaklda. Misollar bilan asoslanmagan.

	Xulosa qilingan.
0-54	Savolning ayrim elementlarigina yoritilgan, yoki umuman yoritilmagan. Savol bo'yicha aniq tasavvurga ega yemas.

Tilshunoslik bo'yicha savollar

1. Qadimgi va zamonaviy lug'atlar hamda ularning o'zaro farqi.
2. Morfema tushunchasi, (o'rganilgan sharq tilida) morfema qanday xususiyatlariga ega?
3. Tilshunoslikda monosillabizm va polisillabizm tushunchalarining ahamiyati (o'rganilgan sharq tili misolida).
4. O'rganilgan sharq tilining tillar geneologik tasnifidagi o'rni.
5. O'rganilgan sharq tilining tipologik tasnifdagi o'rni.
6. O'rganilgan sharq tilida so'z turkumlari muammosi yuzasidan olimlarning qarashlari.
7. O'rganilgan sharq tilida so'z turkumlarini ajratish mezonlari va olimlarning bu boradagi qarashlari.
8. Grammatik kategoriya va uning (o'rganilgan sharq tili) so'z turkumlari muammosi bilan bog'liq taraflari.
9. O'rganilgan sharq tilida morfema, so'z va so'z birikmasi muammosi nimadan iboratligi bo'yicha olimlarning qarashlari.
10. Grammatik forma va grammatik ma'no tushunchalari va uning o'ziga xos jihatlari (o'rganilgan sharq tili misolida).
11. Tilshunoslikdagi nul' forma va uning o'ziga xos jihatlari.
12. O'rganilgan sharq tilida so'z yasalishining asosiy usullari va o'ziga xos jihatlari.
13. Til sathlari haqida ma'lumot bering.
14. O'rganilgan sharq tilida reduplikasiya.
15. Izomorfizm va allomorfizm tushunchalari haqida ma'lumot bering.
16. Negizli va amorf tillar qanday tillar. Nima sababli ular shunday ataladi?
17. Izolyativ va agglyutinativ tillar orasidagi farq. Bunday tillar qanday mezonlar asosida ajratiladi?
18. O'rganilgan sharq tilida qo'shma so'z va so'z birikmalarining distinktiv belgilari.
19. Zamonaviy tilshunoslikda paradigma tushunchasi. Zamonaviy lingvistik paradigmalar.
20. Til va nutqning gnoseologik, ontologik, pragmatik tavsiflari. Til va nutq birliklari.
21. Tilning tizimli-tuzilmaviy qurilishi. Tilda shakl va mazmun.
22. Tilni me'yorlashtirish masalalari.
23. Til rivojining ko'rinishlari va til rivojida tabiiylik va onglilik. Tillarning evolyutsiyasi va rivojlanishi.
24. Lingvosemiotika. Tilning belgili tabiati. Tilning belgilar nazariyasi. Til belgilari tipologiyasi.
25. Mentalingvistika: til, ong va tafakkur aloqasining lingvofalsafiy tomonlari.

26. Tilning semantik tizimi: anglash, bilim, mazmun.
27. Psixolingvistika: psixolingvistik g'oyalarning paydo bo'lishi va rivojlanishi. Psixolingvistik maktablar va yo'nalishlar.
28. Kognitiv tilshunoslik: bilimning konseptuallashtirish va kategoriyalashtirishning lingvistik muammolari.
29. Kommunikativ lingvistika: til va nutqning kommunikativ birliklari. Sintaktik va kommunikativ ma'nolari.
30. Amaliy lingvistika va kompyuter lingvistikasi.
31. Sotsiolingvistika: Sotsiolingvistik omillar tasnifi va til tizimi rivojining ijtimoiy omillari.
32. Til va madaniyat: metodologiya va nazariya. Lingvomadaniyatning kognitiv aspektlari.
33. Zamonaviy komparativistika muammolari.
34. Metodologiya va tilshunoslik metodlari, zamonaviy tilshunoslikning metodologik izlanishlari.
35. Lingvistik komparativistika metodlari.
36. Struktur metodlar.
37. Lingvostatistik tahlilning asosiy metodlari va tushunchalari.
38. Matn lingvistikasi, uning obyekti va predmeti.

Adabiyotshunoslik bo'yicha savollar

1. Adabiyotning inson va jamiyat hayotidagi o'rni. Badiiy adabiyotning bosh ob'ekti.
2. Ma'naviyat va adabiyot. Yosh avlod ma'naviy tarbiyasida badiiy adabiyotning yetakchi mavqei va buning sabablari.
3. Estetik tarbiya va adabiyot.
4. O'zbekistonda Sharq xalqlari adabiyotini o'rganilish darajasi.
5. Adabiyotda ramz, shakl va mazmun.
6. Badiiy matn va badiiy uslub.
7. Badiiy tafakkur va hayotga estetik munosabat.
8. Badiiy adabiyotda axloqiy qadriyatlar. Adabiy jarayonga yondoshuv turlari.
9. Badiiy asarning tarkibiy shakllanishi.
10. San'at – voqelikka taqlid sifatida ("mimezis" nazariyasi).
11. Insonlar faoliyati – badiiy adabiyotning bosh mavzusi sifatida (Lessing nazariyasi).
12. So'z san'atida emosional ta'sir qudratini hosil qilishning o'ziga xos usullari (Katarsis nazariyasi).
13. Sharqda adabiy maktablar, oqimlar va yo'nalishlar (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida)
14. Sharq adabiyotida ijodiy metod va uslub masalasi (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida)
15. Sharq adabiyotini davrlashtirishning umumiy muammolari (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida)
16. Yangi davr Sharq adabiyotida realizm masalasi (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida)

17. Yangi davr Sharq adabiyotida romantizm (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida)
18. Yangi davr Sharq adabiyotida modernizm (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida)
19. Yangi davr Sharq adabiyotida postmodernizm tamoyillari (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida)
20. Adabiyot san'atining bir turi sifatida.
21. She'riyatda vazn, ritm va ohang (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida).
22. Xalq og'zaki ijodida mazmun va ohang uyg'unligi (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida).
23. Mumtoz she'riyatda musiqiylikni ta'minlovchi badiiy vositalar (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida).
24. So'z san'atida tasviriylikni ta'minlovchi omillar (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida).
25. So'z san'atida metafora va tashbihning ahamiyati (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida)
26. Badiiy nutq so'z san'atining asosi sifatida. Nasr va nazmda badiiy nutqning o'ziga xos namoyon bo'lishi. Nasr va nazmda so'z va nutq (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida).
27. Badiiy asarda voqea qatlami. Syujet va fabula (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida).
28. Adabiyotshunoslikda muallif va hikoyachi (roviy) obrazi (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida)
29. Kompozisiya va komponent. Personaj, xarakter, tip (yig'ma xarakter) (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida).
30. Badiiy asar turlari (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida).
31. Adabiy tur va janrlarning shakllanishi (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida).
32. Epik janrlar. Epos va roman (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida).
33. Sharq adabiyotida kichik epik janrlar va epik qahramon masalasi (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida).
34. Qadim va O'rta asrlarda sharq adabiyotida drama (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida).
35. Mumtoz sharq adabiyotida dramatik tur unsurlari (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida).
36. An'anaviy va xalq teatri (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida).
37. Yangi davrda dramatik janrlar (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida).
38. Dramatik asarda syujet va kompozisiyaning o'ziga xos xususiyatlari (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida).
39. Lirik nutq: vazn, qofiya, ohang (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida).
40. Lirikada shakl va mazmun mutanosibligi (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida)..
41. Lirik asarda syujet va kompozisiya. Lirik asar personajlari (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida).
42. Mumtoz adabiyotda lirik janrlar (o'rganilayotgan til adabiyoti misolida).

43. Xalq og‘zaki ijodida lirik janrlar va ularning yozma adabiyotga ta'siri (o‘rganilayotgan til adabiyoti misolida).
44. Yangi davr she'riy janrlari. Nasriy lirika (o‘rganilayotgan til adabiyoti misolida).
45. Lirikada personaj va xarakter masalasi. Lirik qahramon va muallif (o‘rganilayotgan til adabiyoti misolida).
46. Yangi davr jahon adabiyoti va milliy adabiyotlar (o‘rganilayotgan til adabiyoti misolida).
47. Yangi davr Sharq xalqlari adabiyotidagi o‘zgarishlar va ularning tarixiy-ijtimoiy omillari (o‘rganilayotgan til adabiyoti misolida).
48. Yangi davrda Yevropa adabiyoti va falsafiy estetik oqimlarining sharq xalqlari adabiyotiga ta'siri (o‘rganilayotgan til adabiyoti misolida).
49. XX asr realizmi va uning o‘ziga xosligi (o‘rganilayotgan til adabiyoti misolida).
50. Neorealizm. Magik realizm. Intellektual realizm. Sharq adabiyotida ularning namoyon bo‘lishi (o‘rganilayotgan til adabiyoti misolida).

TAVSIYA ETILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

Normativ-huquqiy hujjatlar va metodologik ahamiyatga molik nashrlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz.–T.: O‘zbekiston, 2016.–56 b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. Konstitutsiya kuniga bag‘ishlangan tantanali marosimda so‘zlangan nutq. T.:O‘zbekiston, 2017. –48 b.
3. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik– har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak.– T.: O‘zbekiston, 2017.–104 b.
4. O‘zbekiston Respublikasi birinchi Prezidentining 2016 yil 13 maydagi “Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universitetini tashkil etish to‘g‘risida”gi PF-4797 sonli Farmoni.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 24 maydagi PQ-2995-son «Qadimiy yozma manbalarni saqlash, tadqiq va targ‘ib qilish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi Qarori.

ASOSIY ADABIYOTLAR

TILSHUNOSLIK BO‘YICHA ADABIYOTLAR

1. Abduazizov A Tilshunoslik nazariyasiga kirish. - Toshkent: Sharq. 2010. - I 76 b.
2. Jamolxonov H, Hozirgi o'zbek adabiy tili - Toshkent, 2008. - 1-kitob.-140 b
- 3 Irisqulov M.T Tilshunoslikka kirish. - Toshkent: Yangi asr avlodi, 2009. - 264 b
4. Xolmanova Z. Tilshunoslikka kirish. - Toshkent, 2007, - 146 b.
5. Turniyozov N. Tilshunoslikka, kirish (m a'ruzalar matni). - Samarqand, 2006. - 80 b.
6. Abduazizov A. O'zbek tili fonologiyasi va morfonologiyasi. - Toshkent: o'qituvchi, 1992. 36 b.
7. Abduazizov A. Tilshunoslik nazariyasiga kirish. Toshkent: Sharq, 2010.
8. Azizov O. Tilshunoslikka kirish. - Toshkent, 1996.
9. Mahmudov N.. Nurmonov A O'zbek tili nazariy grammatikasi. - Toshkent, 1995.
10. Mirtojiev M O'zbek tili fonetikasi. - Toshkent: Universitet, 1998 - 90 b
11. Ne'matov H O'zbek tili tarixiy fonetikasi. - Toshkent: O'qituvchi, 1992. - 96 b.
12. Дадабоев Х, Хамидов З., Холманова З. Ўзбек адабий тили лексикаси тарихи.—Т.:Фан, 2007. —156 б.

ADABIYOTSHUNOSLIK BO'YICHA ADABIYOTLAR

1. Adabiyot nazariyasi. 2 tomlik. 1-t., - T.: Fan, 1978; 2-t. - T.: Fan, 1979.
2. Adabiy turlar va janrlar. - T.: Fan, 1991;
3. Бахтин М. М. Вопросы литературы и эстетики.- М.: Художественная литература, 1975.
4. Baxtin M. Romanda zamon va xronotop shakllari.-T.:Akademnashr, 2015.
5. Boboev T. Adabiyotshunoslik asoslari.- T.: O'zbekiston, 2002.
6. Boltaboev H., Mahmudov M. Adabiy-estetik tafakkur tarixi. I-jild.-T.: Mumtoz so'z, 2013.
7. Введение в литературоведение: Литературное произведение: основные понятия и термины / Под ред. Л.В.Чернец. - М.: Academia, 2000.
8. Jo'raqulov U. Nazariy poetika masalalari: muallif, janr, xronotop.-T.: Adabiyot va san'at, 2015.
9. Umurov X. Adabiyotshunoslik nazariyasi.- T., 2004.
10. Xudoyberdiev E. Adabiyotshunoslikka kirish.- T.: Sharq, 2008. 46. Sharq mumtoz poetikasi: Manba va talqinlar. 1-kitob. / Nashrga tayyorlovchi, talqin va sharhlar muallifi H.Boltaboev. -T.:O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2006.

